

Aan de gemeenteraad

Uw kenmerk:	Uw brief van:	Ons kenmerk:	Behandeld door:	Telefoon:	Bijlagen:
		0086178494	Gino Damen	(0512) 386 222	1

Onderwerp:
Perspectiefbrief 2024

Beetsterzwaag, 11 juni 2024
Verzonden op: 13 juni 2024

Geachte raad,

1. Algemeen

1.1. Inleiding

Hoe staan we ervoor?

Voor u ligt de Perspectiefbrief 2024. Zoals gebruikelijk krijgt u deze brief van ons tegen de zomer. Zo wordt halverwege het jaar zichtbaar hoe we er als gemeente (financieel) voor staan. Het gaat in de Perspectiefbrief om de hoofdlijnen, de belangrijke ontwikkelingen, projecten en plannen en de grote risico's en kansen.

Opzet van de Perspectiefbrief

In dit eerste hoofdstuk schetsen we het algemene beeld. In hoofdstuk 2 komen de grote lijnen in het Sociaal Domein aan de orde. Hoofdstuk 3 gaat over de belangrijke ontwikkelingen in het Ruimtelijk Domein. Hoofdstuk 4 geeft inzicht in de financiële situatie.

In een bijlage treft u een overzicht aan met alle aanvragen met het bijbehorende financieel effect.

1.2. Doel

De Perspectiefbrief heeft twee doelen.

2024

Het eerste doel is inzicht te geven in de beleidsmatige ontwikkelen en financiële situatie van 2024. In november 2023 heeft u de begroting 2024 vastgesteld, op basis van de gegevens tot 1 september 2023. Sinds die tijd zijn er weer zaken veranderd. De basis voor een nieuwe kabinet is gelegd. Het Rijk heeft maatregelen genomen en we hebben als gemeente zelf besluiten genomen. Die veranderingen vragen om aanpassing van de begroting 2024 en kunnen ook effect hebben op de in de begroting opgenomen doelen en maatregelen.

2025 en verder

Het tweede doel is in beeld te brengen welke ontwikkelingen, wensen en plannen we voor de komende jaren als gemeente hebben. En wat dat gaat kosten. Daarbij is het huidige coalitieakkoord richtinggevend.

Aanpassing begroting

De besluiten die u op basis van deze Perspectiefbrief gaat nemen, verwerken we in de begroting 2024. Daarom ontvangt u tegelijkertijd met deze Perspectiefbrief een voorstel voor een begrotingswijziging. En we bereiden ook de begroting 2025 voor: wensen en plannen waar u mee instemt, nemen we in de conceptbegroting 2025 op. Daarover neemt u in november 2024 een besluit.

1.3. Sluitende begroting

Anders dan het Rijk

De Rijksoverheid mag een begroting met een begrotingstekort vaststellen. Als gemeenten mogen we dat niet. Onze begroting moet dus sluitend zijn. Dat betekent – kort samengevat – dat we onze structurele uitgaven moeten kunnen betalen met onze structurele inkomsten. De Provincie houdt er toezicht op dat we dat als gemeente doen.

2025 of meerjarig sluitend

Daarbij hebben we als gemeente een keuze. Als we de begroting opstellen, zit daar ook een meerjarenraming in, voor de drie daaropvolgende jaren. Als u de begroting 2025 gaat vaststellen, zit daar de meerjarenraming 2026 tot en met 2028 in.

Onze begroting hoeft niet over al die jaren (2025 tot en met 2028) sluitend te zijn. Als het jaar 2025 sluitend is, is dat voldoende. Daarbij moeten we dan als gemeente wel duidelijk maken dat we er aan gaan werken om ook voor de jaren erna de begroting sluitend te krijgen.

We kunnen er ook voor kiezen om de begroting meerjarig sluitend te maken. Dan mogen we in 2025 meer structurele uitgaven doen dan dat we structurele inkomsten hebben. We moeten dan wel dat tekort uit onze incidentele middelen kunnen betalen.

2025 sluitend

Wij adviseren u om de begroting 2025 sluitend te maken en niet de meerjarenraming voor de jaren erna. Voor de jaren 2026 en verder zijn er namelijk nog veel onzekerheden – we komen daar verderop in deze brief op terug. Het is daarom naar onze inschatting onverstandig om nu al (ingrijpende) maatregelen te nemen die leiden tot een sluitende begroting vanaf 2026, 2027 en/of 2028. Bovendien zou het Rijk daaruit ten onrechte de conclusie kunnen trekken dat gemeenten wel een deel van de financiële problemen van het Rijk willen en kunnen oplossen.

1.4. Ontwikkelingen

Kort

We schetsen hier in het kort een aantal ontwikkelingen die voor ons (financiële) beleid van belang zijn.

Onzekerheid

In 2024 is de geopolitieke en economische onzekerheid nog steeds aanwezig. Het ziet er niet naar uit dat die situatie snel verandert. We denken daarbij met name aan de oorlogen in Oekraïne en Gaza. De vluchtelingen die uit die landen maar ook uit andere gebieden naar West Europa komen. De inflatie, de energiekosten en de leveringsonzekerheid van producten. Die onzekerheden maken dat onze gemeentelijke ramingen en plannen een sterker voorbehoud kennen dan eerder vaak het geval was.

Klimaat

We noemen hier het klimaat apart. Hoe de politieke verhoudingen ook zijn, van lokaal tot mondiaal niveau, over het algemeen is er de overtuiging dat veranderingen in het klimaat ons voor grote opgaven plaatsen. Aan de ene kant vraagt het om maatregelen die de veranderingen tegenhouden of vertragen. Aan de andere vraagt het om aanpassingen aan die veranderingen. Wat dat voor ons als gemeente precies gaat betekenen, wat dat gaat kosten en wie dat gaat betalen, dat is voor het grootste deel nog ongewis.

Overheid

Van een andere orde, maar zeker belangrijk, is de verhouding tussen overheid en inwoners. Die verhouding staat onder druk. Veel inwoners wantrouwen de overheid. Een gevoel dat aan ons als lokale overheid niet voorbijgaat. Daarmee hebben we als gemeenteraad, college en organisatie samen een grote opgave. Het vraagt naar onze overtuiging om nog meer aandacht voor het betrekken van onze inwoners. Niet alleen als inwoners krijgen wat ze graag willen, maar ook als dat anders is; of als inwoners er zelf verschillend over denken.

Rijksbeleid

Het Rijksbeleid is met het aantreden van het eerste kabinet Schoof voor een deel onzeker. Het hoofdlijnenakkoord van de nieuwe coalitie zal eerst nader moeten worden uitgewerkt voordat we meer over de gevolgen kunnen vertellen. Wat wel blijft is dat we vanaf 2026 onvoldoende structureel geld van het Rijk krijgen om daarmee aan onze verplichtingen te kunnen voldoen. Ondanks dat de opschalingskorting¹ wordt afgeschaft is het onduidelijk hoe de andere korting moet worden opgevangen.

Op dit moment is de trend dat het Rijk voor structurele gemeentelijke taken naast structurele middelen ook incidentele middelen beschikbaar stelt. Op zichzelf kunnen we die gewoon gebruiken. Maar die incidentele middelen tellen niet mee om de begroting sluitend te krijgen. Want daarbij tellen alleen structurele uitgaven en structurele inkomsten. En met incidentele middelen mogen we geen structurele verplichtingen aangaan. Door de VNG is met het Rijk een aanspraak gemaakt om incidentele middelen weer structureel beschikbaar te stellen. Daar is door het Rijk alleen wel gelijk een bezuinigingstaakstelling van 10% aan gekoppeld.

Stijgende kosten

We hebben hiervoor de inflatie al genoemd. We merken nog steeds dat de hoge inflatie van 2022 en 2023 zijn effect heeft op de prijzen. Deze stijgen nog steeds en dus kost het meer om een weg aan te leggen, verduurzaming te betalen, bouwbedrijven in te huren enzovoort.

De uitvoeringskosten van ons gemeentelijk beleid zitten niet alleen buiten maar ook binnen onze eigen organisatie. Ook daar hebben we de komende jaren een opgave. Niet alleen stijgen de lonen (wat we via het Gemeentefonds gedeeltelijk vergoed krijgen). Maar krapte op de arbeidsmarkt maakt dat we vaker vacatures niet (meteen) kunnen invullen. Als we dan vervolgens mensen inhuren, kost dat extra geld. Dat betekent dat we er als gemeente mee moeten rekenen dat onze plannen soms vertraging oplopen. Het betekent ook dat het van belang is om (financieel) in onze organisatie te blijven investeren om een aantrekkelijke werkgever te zijn. Stilstand (ook ten opzichte van andere gemeenten/werkgevers) betekent achteruitgang.

¹ Het Rijk heeft een aantal jaren geleden bedacht dat gemeenten, als ze met elkaar gaan herindelen en daardoor groter worden, minder geld nodig hebben. Op voorhand heeft het Rijk daarom alvast een korting op het Gemeentefonds toegepast. De laatste jaren is die korting opgeschort, maar vanaf 2026 stond die weer volledig in de ramingen.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Voor 2024 ligt de uitvoering van de in de begroting 2024 afgesproken beleid op koers. Er zijn geen grote afwijkingen die nu al om bijstelling van de doelen vragen. In de volgende hoofdstukken per domein wordt ingegaan op de verwachte ontwikkelingen in de jaren na 2024. Die ontwikkelingen nemen we mee bij het opstellen van de begroting 2025.

2. Ontwikkelingen in het Sociaal Domein

Hoe halen we als samenleving het beste uit elkaar? Hoe gaan we voor elkaar zorgen in de toekomst? Hoe waarborgen we dat iedereen kan meedoen? En welke rol speelt de gemeente daarin?

Als gemeente staan we voor de uitdaging om flexibel in te spelen op veranderingen, zowel binnen als buiten onze gemeentegrenzen. Verschuivingen in demografie, economie, cultuur, technologie en wetgeving hebben invloed op onze inwoners en onze rol in de samenleving. Deze ontwikkelingen brengen een aantal grote uitdagingen met zich mee voor zowel de gemeente als haar inwoners, met name op het gebied van meedoen, houdbare zorg en bestaanszekerheid.

Deze veranderingen betekenen iets voor ons werk in het sociaal domein. Om goed in te spelen op deze veranderingen willen wij meer werken in het gedachtegoed van Positieve gezondheid. De aandacht gaat uit naar wat de inwoner kan en wil, en wat hun leven betekenisvol maakt; niet meer naar de klachten en problemen.

Wij willen gezondheid zoveel mogelijk bevorderen en problemen zo vroeg mogelijk oplossen. Dit doen wij het liefst door middel van het faciliteren en ondersteunen van de eigen familie, het dorp en laagdrempelige vormen van hulp. We streven ernaar dat mensen eerder hulp krijgen voordat problemen ernstig worden. Dit noemen wij de 'beweging naar de voorkant'. Zo willen wij voorkomen dat inwoners zwaardere hulp nodig hebben. Dat is waar wij naartoe werken.

We geven invulling aan de uitdagingen met door middel van domein-overstijgende nota's. Dit zijn de Lokale Inclusie Agenda (volgt), Welzijnsnota (volgt), Preventieagenda 2021-2030 (in uitvoering), Regioplan van het Fries Integraal Zorgakkoord (in uitvoering), Woonzorgvisie (volgt), Dorpenbeleid (volgt), Participatievisie en -verordening (volgt) en Koers Sociaal Domein (in uitvoering). Deze geven de komende jaren richting aan ons werk.

Naast de lange termijn ambities moeten wij ons verhouden tot actuele ontwikkelingen.

Jeugd

Het thema Jeugd vraagt extra onze aandacht op dit moment. We constateerden in 2023 een stijging van 5% van het aantal kinderen met een voorziening en een zwaardere zorgvraag. Dit heeft geleid tot een kostenstijging en een aanpassing van de begroting voor 2023 in de Najaar-rapportage (NJR). We zien in 2024 opnieuw een stijging van de kosten voor jeugdhulp. Enerzijds door de stijging van de tarieven van de specialistische Jeugdhulp (SJH) van 5% ten opzichte van 2023 en de toegenomen kosten voor pgb's. Anderzijds zijn de tarieven voor jeugdbescherming met 15% gestegen ten opzichte van 2023. Ook de nieuwe inkoop op jeugdhulp heeft invloed op de toegenomen kosten. We zien dus de kosten voor jeugdhulp toenemen. In de bijlage ziet u dat wij middelen vragen voor maatregelen, waarmee we de kosten kunnen beperken.

Stijgende kosten

Hiervoor werd al genoemd dat de tarieven voor jeugd zijn gestegen. Naast jeugd, zien we ook dat kosten in de volle breedte stijgen. Dit zien we met name in open einde regelingen, waarbij geen budgettair plafond is (met name wmo). Tegelijkertijd hebben ook participatie, voorliggende voorzieningen en subsidieverstrekingen invloed op de stijgende kosten. Hier hebben wij geen invloed op.

Er zijn veel nieuwe tarieven afgesproken voor diensten aan onze inwoners. De indexatie komt enerzijds ten goede van herziene CAO-afspraken. Anderzijds zijn bepaalde budgetten al jaren niet meer geïndexeerd, waaronder de dorpsbudgetten. Door de tarieven te indexeren, kunnen (keten)partners in het sociaal domein de kosten van hun diensten dekken en tegelijkertijd zorgen voor goede ondersteuning aan de samenleving.

Om de kosten in het Sociaal Domein verder te beheersen, zetten wij in op meer grip en regie op deze kosten. De rol van Contractmanager Wmo heeft zich bewezen. Wij verwachten meer rendement als de rol van contractmanager wordt verbreed en geïntensifieerd op de terreinen Participatie/Inkomen, Jeugd en Zorg en Onderwijs. Met behulp van de contractmanager zetten wij onze middelen doelmatiger in.

Preventie

Een andere oplossingsrichting voor het beheersen van de jeugdhulpkosten is preventie. De Preventieagenda 2021-2023 richt zich onder meer op welzijn en jeugd. Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) is een primaire preventieaanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. OKO is een bewezen effectieve aanpak in IJssland. Tegelijkertijd gaan kosten voor de baten uit bij preventie. We gaan er vanuit dat bij OKO en andere preventieve inzet, ditzelfde kosten besparende effect merkbaar en zichtbaar is. Hoewel preventieve maatregelen op de lange termijn kostenbesparend kunnen zijn door het voorkomen van escalatie naar crisisniveau, vereisen ze vaak eerst investeringen in de beginfase. Deze investeringen kunnen resulteren in een initiële toename van de kosten, maar kunnen op langere termijn resulteren in besparingen door het verminderen van de behoefte aan intensieve zorg.

Zorg

We merken de effecten van de vergrijzing. Elk jaar zien we het aantal inwoners wat een beroep op de gemeente doet voor ondersteuning in het huishouden toenemen. Ook in 2024 voorzien wij een toename van 5% van het aantal voorzieningen huishoudelijke hulp. Ook hier zetten wij in op preventie als middel om de kosten op de langere termijn te dempen. We werken samen met de Friese gemeenten, ziekenhuizen, zorgaanbieders en verzekeraar in het Fries Integraal Zorgakkoord (FrlZA). Hier is ook een verband met de woon-zorgopgave. We werken in regio Zuidoost Fryslân een gezamenlijke woonzorgvisie op voor ouderen en kwetsbare groepen.

Inburgering

Een ander actueel thema is inburgering. Met de invoering van de nieuwe wet Inburgering 2021 ligt de verantwoordelijkheid volledig bij de gemeente. Er is meer ondersteuning nodig om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen om de inburgeraars in te laten burgeren. De ervaring leert dat inburgering langer duurt dan vooraf ingeschat. Een belangrijke reden is de Nederlandse taal en de grote afstand tot de arbeidsmarkt, regelmatig gecombineerd met uiteenlopende en vaak complexe problematiek. Dit vraagt van zowel de klantmanagers, maar ook van de jobhunter de nodige (extra) inzet.

Overige ontwikkelingen

Er zijn meer toekomstige ontwikkelingen. Op de wat langere termijn zal de Hervormingsagenda Jeugd en het programma Participatiewet in Balans zorgen voor veranderingen in Opsterland. Wat de beleids- en financiële consequenties daarvan zijn, is nog onzeker. Daarnaast zetten wij in op samenwerking met de samenleving. Hiervoor ontwikkelen wij een dorpenbeleid, participatievisie en -verordening en starten wij met de pilot Jeugdraad.

3. Ontwikkelingen in het Ruimtelijk Domein

Opgaven

Naast de reguliere werkzaamheden zien we een aantal grote opgaven op ons afkomen. Voor een deel heeft dat te maken met onze eigen gemeentelijke ambities, voor een deel ook met nieuwe taken en maatschappelijke ontwikkelingen.

Wonen

Op het gebied van Wonen en Bouwen zijn we bezig om, in het verlengde van de geactualiseerde woonvisie, aan de slag met grote en kleine nieuwbouwplannen in de Opsterlandse dorpen.

Daarnaast gaat Wonen niet alleen over bouwen, maar nadrukkelijk ook om het bewonen van de bestaande woningvoorraad. De noodzaak om woningen te verduurzamen is groot. Dit vraagt veel van de eigenaren van deze huizen.

Monumenten

Geïnitieerd door de gemeenteraad is voortvarend gewerkt aan erfgoed- en monumentenbeleid. Nadat goed inzichtelijk is hoeveel eigenaren van erfgoed dat als monument-waardig is beoordeeld ook in aanmerking willen komen voor de status van gemeentelijk monument, zullen voorstellen gedaan worden om dat passend te accommoderen.

Duurzaamheid en klimaat

Ook als gemeente hebben we een stevige opgave om bij te dragen aan de energietransitie. Vanuit het klimaatakkoord liggen er een aantal opgaven waaraan we werken. Hierbij gaat het om de volle breedte van activiteiten: van het verduurzamen van gebouwen tot het opwekken van duurzame energie, van de overgang naar een circulaire economie tot elektrificatie van mobiliteit.

Ook het platteland zal te maken krijgen met wezenlijke veranderingen. Vanuit het perspectief van water hebben we "de blauwe drager" die laat zien dat het grondwaterpeil op veel plaatsen omhoog zal gaan. Er zal straks sprake zijn van "blauw/groene dooradering" van het buitengebied. De discussies over stikstof en biodiversiteit werpen hun schaduw vooruit over de toekomst van het buitengebied. Het Fries Programma Landelijk Gebied zal hiervoor een belangrijk startpunt zijn. Het platteland van de toekomst zal anders georganiseerd zijn en er anders uitzien. Dat is voor Opsterland als grote plattelandsgemeente een forse opgave.

Omgevingswet

De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. De wet is gericht op het vereenvoudigen en verbeteren van regelgeving en uitvoering. We zijn druk bezig met het invoeren van de veranderingen. Dat heeft zowel betrekking op communicatie naar onze samenleving als op aanpassingen in onze systemen en werkwijzen.

Overige ontwikkelingen

Zoals we aan het begin van dit hoofdstuk schreven, gaat het in het Ruimtelijk Domein om grote opgaven. We zullen daarvoor ook nauwlettend blijven kijken naar wat dit betekent voor de bemensing en organisatie van al dit werk.

4. Financieel beeld

4.1. Totaalbeeld

Het overzicht

In de tabellen hierna wordt zichtbaar hoe we er als gemeente voorstaan. Per tabel geven we een toelichting.

Voor het bepalen van het financieel beeld beginnen we bij de vastgestelde begroting op 1 januari 2024. Vervolgens verwerken we de financiële gevolgen van de besluiten die de gemeenteraad heeft genomen na het vaststellen van de begroting 2024.

De effecten van de meicirculaire maken we apart inzichtelijk. Die tellen we op bij het structureel begrotingssaldo.

Financieel overzicht	2024	2025	2026	2027	2028
Incidentele baten en lasten begroting 2024	442.000	173.000	-162.000	-162.000	-162.000
Structureel begrotingssaldo 2024	3.488.000	6.361.000	-903.000	-685.000	-685.000
Begrotingssaldo 2024 (primair)	3.930.000	6.534.000	-1.065.000	-847.000	-847.000
Begrotingsmuties nav raadsvoorstellen	-698.574	36.312	50.885	50.861	50.861

Begrotingssaldo (medio april)	3.231.426	6.570.312	-1.014.115	-796.139	-796.139
Incidentele baten en lasten begroting 2024	442.000	173.000	-162.000	-162.000	-162.000
Structureel begrotingssaldo 2024	2.789.426	6.397.312	-852.115	-634.139	-634.139

Circulaires	2024	2025	2026	2027	2028
1) Uitkeringsfactor	184.000	983.000	3.129.000	3.094.000	3.063.000
2) Ontwikkeling uitkeringsfactor	401.000	550.000	550.000	532.000	535.000
3) Taakmutaties	48.000	996.000	156.000	159.000	172.000
4) IU/DU/SU	232.000	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
5) WOZ	171.000	-191.000	-193.000	-195.000	-198.000
6) Participatie (IU)	585.000	439.000	415.000	413.000	403.000
7) Overige posten	44.791	6.275	15.710	15.779	106.395
Subtotaal Meicirculaire 2024	1.665.791	2.780.275	4.069.710	4.015.779	4.078.395
Structureel begrotingssaldo na verwerking voorjaarsnota	4.455.217	9.177.587	3.217.595	3.381.640	3.444.256

Tabel 1: Structureel begrotingssaldo inclusief raadsvoorstellen na vaststelling begroting

In tabel 2 staan alle aanvragen en wijzigingen die we in de bijlage verder toelichten. De provincie houdt toezicht op de gemeentelijke financiën en beoordeelt of die op orde zijn. Daarvoor kijkt de provincie vooral naar de structurele effecten en het structurele saldo. Maar de provincie let daarnaast ook op de incidentele effecten en het incidentele saldo.

Overzicht aanvragen

Overzicht aanvragen	2024	2025	2026	2027	2028
Technisch / onvermijdbaar	2.142.384	5.750.558	4.917.711	4.324.221	3.717.501
Afweegbaar	1.702.519	2.556.624	1.680.899	1.470.899	1.070.899
Totaal totaal aanvragen	3.844.903	8.307.182	6.598.610	5.795.120	4.788.400

Totaal onvermijdbare aanvragen	2024	2025	2026	2027	2028
Structureel begrotingssaldo na verwerking voorjaarsnota	4.455.217	9.177.587	3.217.595	3.381.640	3.444.256
Technisch / onvermijdbaar	-2.142.384	-5.750.558	-4.917.711	-4.324.221	-3.717.501
Subtotaal inclusief overmijdbare kosten	2.312.833	3.427.029	-1.700.116	-942.581	-273.245

Totaal afweegbare aanvragen	2024	2025	2026	2027	2028
Keuze: toegekende afweegbare aanvragen	906.719	1.710.324	1.194.599	984.599	584.599
Keuze: afgewezen afweegbare aanvragen	795.800	846.300	486.300	486.300	486.300
Subtotaal afweegbare aanvragen	1.702.519	2.556.624	1.680.899	1.470.899	1.070.899

Tabel 2: Overzicht aanvragen 2024-2028

Voor de perspectiefbrief 2024 en de begroting 2025 zijn een aantal aanvragen ingediend die we nog niet hebben verwerkt. Deze aanvragen zijn logisch en ook noodzakelijk, maar er is nog ruimte om de besluitvorming over deze aanvragen uit te stellen tot de behandeling van de begroting 2025. Dat doen we omdat we meer zicht willen hebben op de meerjarige ontwikkelingen voordat we ons committeren aan deze aanvragen.

Opgeteld geven ze het totaal effect van alle aanvragen en mutaties voor de begroting 2024 en het perspectief 2025-2028.

Totaal resultaat

Overzicht aangepaste begroting 2024 en aangepaste begroting 2025-2028					
€ x1.000,-	2024	2025	2026	2027	2028
Baten	106.110	95.943	89.172	89.681	90.356
Lasten	104.262	94.053	92.229	91.770	91.371
Begrotingssaldo	1.848	1.890	-3.057	-2.089	-1.015
Structureel resultaat	-505	1.687	-2.567	-1.877	-803
Incidenteel resultaat	2.353	203	-489	-212	-212
Waarvan toevoegingen en onttrekkingen reserves	2.165	144	64	64	64
Waarvan grondexploitatie	188	59	-553	-276	-276

Tabel 3: Het nieuwe begrotingssaldo 2024-2028

In de laatste vier kolommen van de tabel kunt u zien wat het effect is als u instemt met de voorstellen die in deze Perspectiefbrief en de voorgestelde begrotingswijziging staan opgenomen.

Het structureel resultaat in de laatste drie jaar van de meerjarenperiode (2026, 2027 en 2028) is negatief ten opzichte van het jaar 2025. Het structureel saldo voor 2026 bedraagt € 2,6 miljoen negatief, 2027 € 1,9 miljoen negatief en 2028 € 0,8 miljoen negatief. Deze daling wordt veroorzaakt door de manier waarop het rijk de financiering van de gemeenten na het jaar 2025 vormgeeft.

Overige kanttekeningen

Meicirculaire

De inkomsten voor 2024 e.v. stijgen met ongeveer € 1,7 miljoen. Deze stijging wordt grotendeels door de compensatie voor loon en prijsstijging in de vorm van de uitkeringsfactor en het participatiebudget.

Herziening financieringssysteem Gemeentefonds

Het verdeelmodel van het Gemeentefonds is met ingang van 2023 herzien. Die zogeheten herijking heeft voor Opsterland een negatief effect. Dat effect hebben wij meegenomen.

Vanaf 2026 houden we rekening met de korting op het gemeentefonds. Daarnaast geldt vanaf 2024 niet meer het systeem 'trap op, trap af'². De stijging van het Gemeentefonds is vastgezet op een vast bedrag (voor het hele Gemeentefonds op € 2 miljard) dat jaarlijks wordt geïndexeerd. Ook daar houden we rekening mee.

Grote projecten

Daarnaast hebben we als gemeente ook plannen, in verschillende fases van ontwikkeling, waarvan de kosten nog niet voldoende duidelijk zijn. Die hebben we daarom nog niet meegenomen. U heeft begin dit jaar van ons een brief gehad, waarin staat om welke plannen en voornemens het gaat. Als belangrijke voorbeelden noemen we De Skâns, Kortezwaag, de Burgemeester Harmsma School en de School Lyndensteyn. Voor de langere termijn gaat het hierbij om investeringen van enkele tientallen miljoenen euro's. De effecten daarvan zijn in de cijfers in de tabel nog niet zichtbaar.

4.2. Het perspectief

Omdat het perspectief, ook met de meicirculaire, in 2028 een structureel nadeel laat zien starten we in het najaar met een bezuinigingstraject. Tijdens dit traject onderzoeken we waar de mogelijkheden voor bezuinigingen liggen en wat de gevolgen daarvan zijn. De uitkomsten zijn op tijd beschikbaar voor het opstellen van de perspectiefbrief 2025.

4.3. Conclusie

De conclusie die het totaalbeeld oproept: we hebben tot nu toe een gezonde financiële huishouding als gemeente. Dat past in onze traditie van behoedzaam begroten. Tegelijk is er sprake van grote onzekerheden en grote projecten in voorbereiding. Daarbij biedt het Rijk ons vooralsnog onvoldoende middelen en onvoldoende zekerheid op de langere termijn waardoor we gedwongen zijn om voor de begroting 2024 terughoudend te zijn in het aangaan van nieuwe structurele taken.

4.4. De voorstellen

In de bijlage bij deze brief vindt u onze voorstellen op inhoud en met bedragen. Het gaat daarbij zowel om het voortzetten van bestaand beleid als om het starten van (ver)nieuw(end) beleid. En we brengen alle kosten in beeld die onze gemeentelijke beleidsbeslissingen met zich meebrengen, ook de eigen uitvoeringskosten. Een aantal voorstellen hebben wij nog aangehouden. Bij de integrale afweging voor de begroting 2025 zullen we deze voorstellen opnieuw meenemen. Daarbij hopen we dan ook meer zicht te hebben op de ontwikkeling van het financieel perspectief

² Kort samengevat betekent dat systeem, zoals het nu geldt: als het Rijk meer uitgeeft, krijgen we als gemeenten meer geld via het Gemeentefonds. Gaat het Rijk minder uitgeven, dan krijgen we als gemeenten ook minder.

5. Tot slot

Wij vertrouwen er op dat wij u met deze Perspectiefbrief een goed beeld geven van onze (financiële) positie. We kijken uit naar het debat dat u daarover met elkaar en met ons gaat voeren.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,
de gemeentesecretaris,

Sandra van 't Hooge

de burgemeester,

Andries Bouwman